

ИЛМИЙ ГОЯЛAR ХАЗИНАСИ

Маълумки, 1950-60-йилларда фанимиз яловбардорлари академик Ҳабиб Абдулаев, академик Обид Содиковларинг сабъ-хароатлари туфайни 400 дан ортик ўзбекистон талабалар Москва, Ленинград ва Киев каби йирик илмий марказларда тахсил олиб қайтган эди. Эндицилар бу хам бир тарихга айланди. Ўша йиллардан фан олимига идома кўнган йигит-қизлар хозир турли жабхаларда хормай-толмай меҳнатни киляштиргандар.

МУСАВВИР ВА ФАЙЛАСУФ

(Боши 1— бетда).

Хозир мен ана шу файласуф мусаввирининг устахонасида — «Ойбек», «Аброр Хидоятов»га, «Олдузъяга», «Миртегрига», «Иззат Султон», хусусан, «Навоий»га ошикар эдим.

Унинг тўрида блук «Навоий», — Раҳим Аҳмедов таъбири билан айтганда, юртизмнинг энг моҳир портретиси чизган Мир Алишер. Қани энди, ёргуллик позим томондан тушиб турадиган катта, маҳбабти зал бўйса-ю, унинг тўрида сўз мунки сultonининг ўйчан сиймолари битта ўзи турса. Улар ботган тафаккур дарёснин кеч ким чайқатаса, одамлар оёқ учди кириб, зиёрат қилиб, чиқиб кетсан...

Портретни томоша қилгач, назаримда хонага симай қолдим. Ҳовлига кенглика чиқишни истадим. Ҳа, Ниқоло Паганини «Ўзгалар хиссиятига таъсир кила олиши учун қаттиқ таъсириланган бўйлоғинг керак», — деб бекорга айтмаган. Абдуллақ ака Навоий газапларининг мафтуни экан.

Алишир Навоийнинг бу расми бизнинг институтимиздаги мукобилига ҳам ўхшайди, ҳам ўхшамайди. Олдингисида шоирона, илҳомли, дардли, ташвиши, эл ғамида бўйган Алишер тасвирланган. Unda ғазал мүлкининг султони мушоҳада уммонига гаркадо. Устахонадагиси эса 3-4 ёш улғайган, бироз тўлишган, улуғвор юрик давлат арбоби ва ҳалқ унга таъзимда бўйган мутафаккир. Бу расмда энди юрак устидан анича пастда қовушиб бор-биринга дадла бераётган кўллар эмас, жон устидан ҳимоя бўлаётган, эъзоэланган кўллар (енгдаги сирпи-сехрли бир ран билан тушригтан нақш шу таассуротни тудирдиган, шекили). Тўқ бўз ранг қайсидир хусусияти билан қийимидаги бошқа раҳнларга ҳамоҳанг, нимаси биландир бу раҳнларга гулув солади, улар билан бироралинида мутафаккир шахсига маддия айтиётгандай тулояди. «Қандок ёздинг бу портретин? — деб сўрадим. Мусаввирининг жа-

вобидан шуни тушундикми, у инсондаги иккى хиспматини мафтуни: бири — талант, иккinci — гўзалик (ўзи инсонни инсон килаган ҳам шу иккى хислат эмасми?). Навоий юксак талант соҳиби сифатида Абдуллаевнинг дилiga жо бўйган. Лекин у хаёлий расмлар чизмайди, кўриб, ишониб, сўнг ёзди. «Кўпчилик Бехзод қаламига мансуб деб билдиган, алдида унинг шогиди Махмуд Музаҳҳаб томонидан чизилган, хассага таянган Навоий миннатораси бўлмаса, мен деч қаҷон Навоий расмими чизиша жураят килолмаган бўлур эдим. Мен чизган «Навоийнинг асоси ўша расм, — деди мусаввир. — Иносон ҳуснинда руҳига бойлини кўриш, у ҳақда чексиз ўйлаши, унинг мафтуни бўлиши, ҳатто унга сизиниш — менинг доимо ҳамроҳи мунтазам музейларга олиб бормаймиз, рассомларимизни кўрмаймиз. Бу илоҳий чаматридан асосан бօғонлар — унинг яратувчилари баҳраманд, холос. Болаларимизни мунтазам музейларга олиб бормаймиз, рассомларимизни кўрмаймиз. Чунки бўзалиқидан баҳраманд бўлиши баъзалини паримизнинг эттижёхимизга яланмаган.

Бирга вакътида Афросиёб мўйжизасини яратган ҳақ бўгун бу санъатдан деярли беъбар. Илоҳий ишом билан яратилган Навоий сиймоси ижодкор устахонасида тураверади, биз эса жуда борса, мадрасанинг бир мударриси портреттига монада плакатнамо «Навоий»ни босиб чиқараси, у билан тақвимларни безатамиш, чинни идишларга ўтказаси...

Афросиёб расмларидаги оқишиш ҳайдаб кетаётган кунларни эсланг. Давлатимиз дегалигасини қабул қилган Франсуа Миттеран ҳалқимиз истебоддини гаплар экан, шу асарни эслатданда ҳам қуондим, ҳам афусландим. Ўзбекнинг қанча фойзи (тўғрироғи, неча нафар киши) бу асарни билид! Нега энди, ўша картинани фаҳрлана-фаҳрлана дунёга кўз-кўз қилмаймиз, адабиёт, тарих дарсликларига киритмаймиз?

Хуласа, мусаввирининг ўйдан бир дунё таассуротларга тўлиб қўйтидик. Ўзбекларининг мойбўзлини портретчиликнадаги навоийшуноси Абдуллақ Абдуллаевга сор-саломатлик тилайман. Сеҳри мўйқаламиниз мўйжизакор қўлинингизга қаътишини жуда-жуда истайман, узот.

Табиатни, она заминни, Ватанин чинакам севган қалб нигоҳи — шундай жозиб,

ридан юксак портретлар яратипавери.

Ахабоб! Бундай тушлар Аллохининг марҳаматимизни яратувчининг марҳамати билан бунёд бўйган асарларига ҳақиқат инъикосига айланади, шекили. Шу кўлтуғ маконда суратлар оламига гарк бўлиб ўтириб, очиги, бир фикрдан кўнглинида ранги пайдо бўйди. Сўз ва оҳанг санъатида шу қадар юксаклика кутарилган ҳалқимизнинг қизиқиши, рангтасири санъати борасидан у ҳадар баланд эмас. Айнича, портретда акс, этган руҳий ҳолат, ранглар оҳангидаги мўйжизаси кўрмаймиз. Бу илоҳий чаматридан асосан бօғонлар — унинг яратувчилари баҳраманд, холос. Болаларимизни мунтазам музейларга олиб бормаймиз, рассомларимизни кўрмаймиз. Чунки бўзалиқидан баҳраманд бўлиши баъзалини паримизнинг эттижёхимизга яланмаган.

Бирга вакътида Афросиёб мўйжизасини яратган ҳақ бўгун бу санъатдан деярли беъбар. Илоҳий ишом билан яратилган Навоий сиймоси ижодкор устахонасида тураверади, биз эса жуда борса, мадрасанинг бир мударриси портреттига монада плакатнамо «Навоий»ни босиб чиқараси, у билан тақвимларни безатамиш, чинни идишларга ўтказаси...

Афросиёб расмларидаги оқишиш ҳайдаб кетаётган кунларни эсланг. Давлатимиз дегалигасини қабул қилган Франсуа Миттеран ҳалқимиз истебоддини гаплар экан, шу асарни эслатданда ҳам қуондим, ҳам афусландим. Ўзбекнинг қанча фойзи (тўғрироғи, неча нафар киши) бу асарни билид! Нега энди, ўша картинани фаҳрлана-фаҳрлана дунёга кўз-кўз қилмаймиз, адабиёт, тарих дарсликларига киритмаймиз?

Хуласа, мусаввирининг ўйдан бир дунё таассуротларга тўлиб қўйтидик. Ўзбекларининг мойбўзлини портретчиликнадаги навоийшуноси Абдуллақ Абдуллаевга сор-саломатлик тилайман. Сеҳри мўйқаламиниз мўйжизакор қўлинингизга қаътишини жуда-жуда истайман, узот.

Мен сўзиган Ҳар дарахт, боғлар жозибидир, Булоқлар хушкамол, тоғлар жозибидир!..

Табиатни, она заминни, Ватанин чинакам севган қалб нигоҳи — шундай жозиб,

Каламашининг шеърлари,

шундай гўзал манзараларни маскан тутади, аниқори, у Ватанинг ҳар бир қарич еридан, ҳар тарафидан гўзаллик излайди...

Абдулла Турдиев 1945 йилиннинг январ ойида Самарқанд вилоятининг Иштиқон туманинда, Оқтобер этакларида — гўзал манзараларни доимо баҳорий нафас уфуриб турувчи Зарбанд қўшилиғида таваллуд топди. Шу замон уни шоир қилиб улғайтиди. Кейинчалик, Тошкентда жураналистка фалқултетидан ўқиб юрганида ҳам, матбуотда хизмат қилип юрганида ҳам шу замон ўнинг шоир қабига илҳом ва завқ багишлади.

Каламашининг шеърлари,

шундай гўзал манзараларни маскан тутади, аниқори, у Ватанинг ҳар бир қарич еридан, ҳар тарафидан гўзаллик излайди...

Абдулла Турдиев 1945 йилиннинг январ ойида Самарқанд вилоятининг Иштиқон туманинда, Оқтобер этакларида — гўзал манзараларни доимо баҳорий нафас уфуриб турувчи Зарбанд қўшилиғида таваллуд топди. Шу замон уни шоир қилиб улғайтиди. Кейинчалик, Тошкентда жураналистка фалқултетидан ўқиб юрганида ҳам, матбуотда хизмат қилип юрганида ҳам шу замон ўнинг шоир қабига илҳом ва завқ багишлади.

Мен сўзиган Ҳар дарахт, боғлар жозибидир, Булоқлар хушкамол, тоғлар жозибидир!..

Табиатни, она заминни, Ватанин чинакам севган қалб нигоҳи — шундай жозиб,

Каламашининг шеърлари,

шундай гўзал манзараларни маскан тутади, аниқори, у Ватанинг ҳар бир қарич еридан, ҳар тарафидан гўзаллик излайди...

Абдулла Турдиев 1945 йилиннинг январ ойида Самарқанд вилоятининг Иштиқон туманинда, Оқтобер этакларида — гўзал манзараларни доимо баҳорий нафас уфуриб турувчи Зарбанд қўшилиғида таваллуд топди. Шу замон уни шоир қилиб улғайтиди. Кейинчалик, Тошкентда жураналистка фалқултетидан ўқиб юрганида ҳам, матбуотда хизмат қилип юрганида ҳам шу замон ўнинг шоир қабига илҳом ва завқ багишлади.

Каламашининг шеърлари,

шундай гўзал манзараларни маскан тутади, аниқори, у Ватанинг ҳар бир қарич еридан, ҳар тарафидан гўзаллик излайди...

Абдулла Турдиев 1945 йилиннинг январ ойида Самарқанд вилоятининг Иштиқон туманинда, Оқтобер этакларида — гўзал манзараларни доимо баҳорий нафас уфуриб турувчи Зарбанд қўшилиғида таваллуд топди. Шу замон уни шоир қилиб улғайтиди. Кейинчалик, Тошкентда жураналистка фалқултетидан ўқиб юрганида ҳам, матбуотда хизмат қилип юрганида ҳам шу замон ўнинг шоир қабига илҳом ва завқ багишлади.

Каламашининг шеърлари,

шундай гўзал манзараларни маскан тутади, аниқори, у Ватанинг ҳар бир қарич еридан, ҳар тарафидан гўзаллик излайди...

Абдулла Турдиев 1945 йилиннинг январ ойида Самарқанд вилоятининг Иштиқон туманинда, Оқтобер этакларида — гўзал манзараларни доимо баҳорий нафас уфуриб турувчи Зарбанд қўшилиғида таваллуд топди. Шу замон уни шоир қилиб улғайтиди. Кейинчалик, Тошкентда жураналистка фалқултетидан ўқиб юрганида ҳам, матбуотда хизмат қилип юрганида ҳам шу замон ўнинг шоир қабига илҳом ва завқ багишлади.

Каламашининг шеърлари,

шундай гўзал манзараларни маскан тутади, аниқори, у Ватанинг ҳар бир қарич еридан, ҳар тарафидан гўзаллик излайди...

Абдулла Турдиев 1945 йилиннинг январ ойида Самарқанд вилоятининг Иштиқон туманинда, Оқтобер этакларида — гўзал манзараларни доимо баҳорий нафас уфуриб турувчи Зарбанд қўшилиғида таваллуд топди. Шу замон уни шоир қилиб улғайтиди. Кейинчалик, Тошкентда жураналистка фалқултетидан ўқиб юрганида ҳам, матбуотда хизмат қилип юрганида ҳам шу замон ўнинг шоир қабига илҳом ва завқ багишлади.

Каламашининг шеърлари,

шундай гўзал манзараларни маскан тутади, аниқори, у Ватанинг ҳар бир қарич еридан, ҳар тарафидан гўзаллик излайди...

Абдулла Турдиев 1945 йилиннинг январ ойида Самарқанд вилоятининг Иштиқон туманинда, Оқтобер этакларида — гўзал манзараларни доимо баҳорий нафас уфуриб турувчи Зарбанд қўшилиғида таваллуд топди. Шу замон уни шоир қилиб улғайтиди. Кейинчалик, Тошкентда жураналистка фалқултетидан ўқиб юрганида ҳам, матбуотда хизмат қилип юрганида ҳам шу замон ўнинг шоир қабига илҳом ва завқ багишлади.

Каламашининг шеърлари,

шундай гўзал манзараларни маскан тутади, аниқори, у Ватанинг ҳар бир қарич еридан, ҳар тарафидан гўзаллик излайди...

Абдулла Турдиев 1945 йилиннинг январ ойида Самарқанд вилоятининг Иштиқон туманинда, Оқтобер этакларида — гўзал манзараларни доимо баҳорий нафас уфуриб турувчи Зарбанд қўшилиғида таваллуд топди. Шу замон уни шоир қилиб улғайтиди. Кейинчалик, Тошкентда жураналистка фалқултетидан ўқиб юрганида ҳам, матбуотда хизмат қилип юрганида ҳам шу замон ўнинг шоир қабига илҳом ва завқ багишлади.

Каламашининг шеърлари,

шундай гўзал манзараларни маскан тутади, аниқори, у Ватанинг ҳар бир қарич еридан, ҳар тарафидан гўзаллик излайди...

Абдулла Турдиев 1945 йилиннинг январ ойида Самарқанд вилоятининг Иштиқон туманинда, Оқтобер этакларида — гўзал манзараларни доимо баҳорий нафас уфуриб турувчи Зарбанд қўшилиғида таваллуд топди. Шу замон уни шоир қилиб улғайтиди. Кейинчалик, Тошкентда жураналистка фалқултетидан ўқиб юрганида ҳам, матбуотда хизмат қилип юрганида ҳам шу замон ўнинг шоир қабига илҳом ва завқ багишлади.

Каламашининг шеърлари,

шундай гўзал манзараларни маскан тутади, аниқори, у Ватанинг ҳар бир қарич еридан, ҳар тарафидан гўзаллик излайди...

Абдулла Турдиев 1945 йилиннинг январ ойида Самарқанд вилоятининг Иштиқон туманинда, Оқтобер этакларида — гўзал манзараларни доимо баҳорий нафас уфуриб турувчи Зарбанд қўшилиғида таваллуд топди. Шу замон уни шоир қилиб улғайтиди. Кейинчалик, Тошкентда жураналистка фалқултетидан ўқиб юрганида ҳам, матбуотда хизмат қилип юрганида ҳам шу замон ўнинг шоир қабига илҳом ва завқ багишлади.</p

